

Lina Viinikainen

Arabiankielisten naisten kotoutumisprosessin tukeminen

Yhteisöllisyyden ja sosiaalisten verkostojen merkitys kotoutumisessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

17.8.2015

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Lina Viinikainen Arabiankielisten naisten kotoutumisprosessin tukeminen Yhteisöllisyyden ja sosiaalisten verkostojen merkitys 32 sivua + 2 liitettä 17.8.2015
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi
Ohjaaja(t)	lehtori Sylvia Tast lehtori Anna-Riitta Mäkitalo
<p>Maahanmuuttajien kotoutuminen on tänä päivänä ajankohtaisempaa kuin koskaan. Opin- näytetyöni tarkoituksena oli selvittää arabiankielisten kristittyjen naisten kotoutumisproses- siin liittyviä tekijöitä. Työni avulla halusin selvittää, mitkä tekijät ovat vahvistaneet ja mitkä puolestaan heikentäneet kotoutumista.</p> <p>Haastattelin kahdeksaa arabiankielistä kristittyä naista loka - joulukuussa 2014. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Teoreettisena viitekehystenä käytin ak- kulturaatioteoriaa.</p> <p>Haastattelujen pohjalta keskeisiksi teemoiksi nousivat kieli, sosiaaliset verkostot, yh- teisöllisyys, työ ja seurakunnan merkitys kotoutumisprosessissa. Tulosten mukaan kotou- tumista edistivät etenkin sosiaaliset verkostot ja yhteisöllisyyden kokemukset. Kotoutumis- ta heikensivät suomenkielen puutteellinen kielitaito ja sosiaalisten verkostojen puuttu- minen.</p> <p>Akkulturaatioteorian mukaan näyttäisi siltä, että kaksi haastateltavista oli integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan suhteellisen hyvin. Kotoutumista ovat edistäneet melko hyvä suomen kielen taito, pitkä oleskelu Suomessa sekä avoin suhtautuminen uuteen yhteis- kuntaan. Työkokemuksen karttuminen ja sosiaalisten verkostojen merkitys edesauttoivat kotoutumista. Kotoutumisprosessi vaikutti muiden osalta olevan separaation ja/tai margi- nalisaaation välimaastossa. Tähän vaikuttivat puutteellinen suomenkielen taito, lyhyempi oleskelu Suomessa sekä sosiaalisten verkostojen painottuminen omaan etniseen ryh- mään.</p> <p>Tulevaisuudessa olisi hyvä kiinnittää huomiota kotoutumisprosessiin kokonaisval- taisemmin. Naisille suunnattu mentoritoiminta koulutustaustasta riippumatta voisi parhaim- millaan vahvistaa heitä kielellisesti, kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti. Tämän lisäksi maahanmuuttajataustaisten sosionomien ammattitaidon hyödyntäminen kotoutumistyössä tulee todennäköisesti kasvamaan.</p>	
Avainsanat	Kotoutuminen, maahanmuutto, arabiankielinen, yhteisöllisyys

Author Title Number of Pages Date	Lina Viinikainen Support for the Arabic-speaking Women in the Integration Process - the Importance of Community and Social Networks 32pages + 2 appendices 17.8.2015
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Bachelor of Social Services
Specialisation option	Bachelor of Social Services
Instructor(s)	Sylvia Tast, Senior Lecturer Anna-Riitta Mäkitalo, Senior Lecturer
<p>The integration of immigrants is nowadays topical like ever. The purpose of this study was to examine the factors related to the Arabic-speaking Christian women in the integration process. My aim was to identify the factors which strengthen and weaken integration.</p> <p>I interviewed eight Arabic-speaking Christian women in October and December 2014. The material was analyzed by inductive content. The theoretical framework of the study was based on acculturation.</p> <p>On the basis of the interviews most important topics were the language, social networks, community, work and the importance of the church in the integration process. The results show that the integration promoted especially in social networks and community experiences. Integration weakened by lack of Finnish language skills and the lack of social networks.</p> <p>According to the acculturation theory it seems that two of the interviewees were integrated into Finnish society relatively well. A pretty good knowledge of Finnish, long stay in Finland as well as an open attitude towards the new society strengthened their integration process. The integration process seemed to be for the others, in the midst of separations and/or ground. This was due to lack of Finnish skills, shorter stays in Finland, as well as the focus on social networks in their own ethnic group</p> <p>In the future, integration should be approached more holistically. Mentor training for women, regardless of their academic backgrounds, might encourage them linguistically, culturally and socially. Additionally, using the existing professional skills of the Bachelors of Social Services with an immigrant background could play a more prominent role in the process of integration.</p>	
Keywords	Integration, immigration, Arabic-speaking, community

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Maahanmuutto	3
2.1	Maahanmuuttajabarometri	3
3	Kotoutuminen	4
3.1	Laki kotoutumisen edistämiseksi	4
3.2	Kaksisuuntainen kotoutuminen	5
4	Akkulturaatioteoria	7
4.1	Yhteisöllisyys ja yksilökeskeinen kulttuuri	8
4.2	Osallisuus	9
4.3	Kulttuuri ja identiteetti	11
5	Arabit, keitä he ovat?	12
5.1	Arabiankieliset kristityt naiset	13
5.2	Yhteisön merkitys kielen oppimisessa	13
6	Opinnäytetyön toteuttaminen	16
6.1	Tutkimustehtävä	16
6.2	Tutkimuskysymykset	16
6.3	Tutkimusmenetelmän valinta	16
6.4	Tutkimushenkilöt ja aineiston keruu	17
6.5	Aineistoanalyysi	18
6.6	Luotettavuus ja eettisyys	18
7	Tulokset	21
7.1	Kieli	21
7.2	Sosiaaliset verkostot	21
7.3	Seurakunnan merkitys	22
7.4	Yhteisöllisyys	22
7.5	Työ	23
8	Johtopäätökset	24
9	Pohdinta	30
	Lähteet	33

Liitteet	40
<i>Liite 1. Haastattelurunko</i>	<i>40</i>
<i>Liite 2. Kirjallinen suostumus</i>	<i>41</i>

1 Johdanto

Globalisaation ja kansainvälistymisen myötä Suomi on tullut kielellisesti, etnisesti ja uskonnollisesti entistä monimuotoisemmaksi. Valtion kotouttamisohjelman erityisiä painopistealueita 2012 - 2015 ovat maahanmuuttajalasten ja –nuorten sekä perheiden ja naisten tukeminen. Tämän lisäksi maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen sekä yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen ovat keskeisinä tavoitteina. Kaksisuuntaista kotoutumista edistetään kulttuurin, asuntopolitiikan, liikunnan ja nuorisotyön avulla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012:5.)

Tämän päivän kotoutumiskeskusteluissa osallisuus, osallistuminen ja kuuluminen yhteisöön ovat keskeisellä sijalla. Kansalaisjärjestöissä toimiminen ja poliittinen vaikuttaminen sekä kaikki arkiset vuorovaikutustilanteet mielletään osallisuudeksi. Suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa työssäkäyntiä pidetään ensisijaisena osallisuuden mittarina. Yksilön kiinnittyminen johonkin yhteisöön on moniulotteinen prosessi, johon vaikuttavat niin oma toiminta kuin muiden ihmisten asenteet. Tässä prosessissa ihmiset kutsutaan yhteisöön mukaan tai heidät suljetaan yhteisön ulkopuolelle. (Keskinen – Vuori – Hirsiaho 2012:11.)

Opinnäytetyössäni tarkastelen arabiankielisten kristittyjen naisten kotoutumista. Työväksäni selvitän, mitkä tekijät ovat edesauttaneet kotoutumista ja mitkä taas vaikeuttaneet sitä. Haastateltuja naisia yhdistää osallistuminen arabiankieliseen seurakuntaan pääkaupunkiseudulla sekä yhteinen äidinkieli. Teoreettisena viitekehyksenä käytän John Berryn akkulturaatioteoriaa. Osallistuin arabiankieliselle perheleirille elokuussa 2014 Hilan leirikeskuksesta, jonka aikana tutustuin seurakunnassa oleviin arabikristittyihin naisiin. Toimin leirillä sekä vapaaehtoistyöntekijänä että tulkkausapuna.

Sota, väkivallan uhka tai vainotuksi tuleminen pakottavat tänä päivänä hyvin monen jättämään kotimaansa. Jokainen maahanmuuttaja joutuu luopumaan hyvin paljosta. Lähisukulaisten, kodin ja ystävien menetysten lisäksi hän joutuu usein luopumaan ammatistaan, yhteiskuntaluokastaan ja sosiaalisesta asemastaan. Uuden identiteetin rakentaminen ilman riittävästi kielitaitoa ja sosiaalista tukiverkostoa on tällaisessa tilanteessa hyvin vaativaa. (Benjamin 2014: 93.)

Työni on kvalitatiivinen, puolistrukturoitu haastattelututkimus. Haastattelin kahdeksan arabiankielistä naista lokakuun ja joulukuun 2014 välillä. Puolet haastatteluista olivat yksilöhaastatteluja ja yksi oli ryhmähaastattelu. Naiset tulevat eri maista ja eri-

laisista kirkkokunnista, kuitenkin kaikkia naisia yhdistää se, että osallistuvat arabiankieliseen evankelisluterilaiseen seurakuntaan. He ovat eri-ikäisiä, eri aikoina ja eri statuksella Suomeen muuttaneita. Opinnäytetyölläni haluan tuoda arabikristittyjen naisten äänet kuuluviin. Arabikristityt ovat sekä suomalaisessa yhteiskunnassa että maailmanlaajuisesti vähemmistöryhmä. Tätä ryhmää ei ole juurikaan tutkittu, joten heidän kokemuksensa kotoutumisesta ovat ajankohtaisia. Kotoutuminen on yksilöllinen ja ainutlaatuinen prosessi, johon vaikuttavat niin kielelliset, uskonnolliset kuin kulttuurisetkin tekijät.

2 Maahanmuutto

Suomi on maahanmuuttomaana vielä varsin nuori. Muuttotappio kääntyi muuttovoitoksi vasta 1980 – 90 -luvun taitteessa. Sen jälkeen maahanmuuttajien määrä on kasvanut, etenkin 2000-luvulla. Vuoden 2012 lopulla Suomessa asui noin 260 000 ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä. Ulkomaista syntyperää olevia on Suomen väestöstä noin 5% ja heistä valtaosa on sijoittunut suurimpiin kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle. (Söderling 2013:19.)

Nykyään Suomessa on maahanmuuttajia lähes kaikkialta maailmasta. Suurimmat kansalaisuusryhmät muodostavat venäläiset, virolaiset, somalit, thaimaalaiset, kiinalaiset, irakilaiset ja turkkilaiset (Maahanmuuttajabarometri 2012). Kielen perusteella suurimpia ryhmiä ovat vuonna 2012 olleet venäjää (n. 63 000), viroa (38 000), somalia (15 000), englantia (15 000) ja arabiaa (12 000) puhuvat maahanmuuttajat. Viidenneksi suurin kieliryhmä oli vuonna 2013 arabiankieliset (13 170.) (Tilastokeskus 2013)

2.1 Maahanmuuttajabarometri

Maahanmuuttajien kotoutumista seurataan maahanmuuttajabarometrin avulla, joka on osa valtakunnallista kotoutumisen ja etnisten suhteiden seurantarjestelmää. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän maahanmuuttajabarometrin avulla kerätään tietoa kyselyyn valittujen maahanmuuttajaryhmien edustajilta heidän näkemyksistään omasta kotoutumisestaan ja yleisemmin viihtymisestään Suomessa. Ensimmäinen nyky- muotoinen (pilotoinnit vuosina 2009 ja 2010) maahanmuuttajabarometri tehtiin vuonna 2012. Kohderyhmän muodostivat kansalaisuuden perusteella seitsemän suurinta Suomessa asuvaa maahanmuuttajaryhmää eli venäläiset, virolaiset, thaimaalaiset, kiinalaiset, irakilaiset, somalit, ja turkkilaiset. Kysely toteutettiin venäjän, viron, thain, turkin, kiinan, somalian ja arabian kielellä. (Maahanmuuttajabarometri 2012: 3.)

Tärkeimpinä tekijöinä kotoutumisessa uuteen kotimaahan maahanmuuttajat pitivät maahanmuuttajabarometrin (2012: 1) mukaan työtä, kielitaitoa, turvallisuutta, terveyspalveluja ja itselle sekä perheelle sopivaa asuntoa.

3 Kotoutuminen

Kotoutuminen on yksilöllinen sopeutumisprosessi. Määritelmät liittävät sen poikkeuksetta maahanmuuttoon. Uuteen maahan muuttaessaan maahanmuuttajalla on ylitettävänä monenlaisia sekä virallisia että symbolisia kynnyksiä. Virallisia kynnyksiä ovat esimerkiksi oleskeluluvan ja kansalaisuuden saaminen ja sosiaaliturvan piiriin pääseminen. Symbolisina kynnyksinä voidaan pitää esimerkiksi sitä, kuinka hänet otetaan vastaan uudessa asuinympäristössä sekä työelämässä, ja millaisen roolin hän niissä saa. (Kirkkohallitus 2014: 14.)

Akateemisessa ja julkisessa keskustelussa integraatiolla on kaksi määritelmää. Yleisesti sillä viitataan maahanmuuttajien prosessiin, oman paikan löytämiseen. Toisaalta se nähdään tietäntyyppisenä kehityksenä, jossa maahanmuuttaja osittain sopeutuu ja sulautuu yhteiskuntaansa ja sen käytäntöihin, mutta samalla pitää yllä oman kulttuuri-identiteettinsä ja sen käytännöt, kuten uskonnon ja kielen. (Saukkonen 2013: 65.)

3.1 Laki kotoutumisen edistämiseksi

Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386 § 3) määrittelee kotoutumisen *maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteiseksi kehitykseksi, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen*. Kotouttamislainsäädäntö edellyttää, että jokainen maahanmuuttaja saa perustietopakettin, josta ilmenevät hänen oikeutensa ja velvollisuutensa suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen kuuluu ensisijaisesti kunnan peruspalveluihin sekä työ- ja elinkeinohallinnolle. Lisäksi kaikkien viranomaisten on annettava maahanmuuttajille asianmukaista kotoutumista edistävää ohjausta ja neuvontaa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 6–8§.) Kotoutuminen edellyttää yhteistoiminnallisuutta, moniammatillisuutta ja vastavuoroista oppimista (Pöyhönen – Tarnanen – Vehviläinen – Virtanen – Pihlaja 2010: 82).

Vaikka päävastuu kotoutumistoimenpiteistä on kunnilla sekä työ- ja elinkeinotoimistoilla, myös kansalais- sekä maahanmuuttajajärjestöjen osuutta on pyritty nostamaan esille valtion kotouttamisohjelmassa. Järjestöt ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita sekä viranomaisten tarjoamien palvelujen täydentäjinä. Järjestöjen ja viranomaisten

välillä tehtävää työtä pyritään vahvistamaan, jotta edellytykset onnistuneeseen kotoutumiseen paranisivat (Lautiola 2013:16.)

Työvoimatoimistoissa laaditaan jokaiselle henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma, joka kestää keskimäärin kolmisen vuotta. Tämän aikana maahanmuuttaja saa toimeentulotuen suuruista tarveharkintaista kotoutumistukea tai työttömyysturvaa. Tämä jatkuu siihen saakka, että maahanmuuttaja työllistyy tai toimeentulo on turvattu. (Alitolppa – Niitamo – Säävälä 2013: 9.)

Kotouttamistyön paikalliset toimijat ovat kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot, kolmas sektori, seurakunnat, oppilaitokset ja työ ja elinkeinoelämä. Kotoutumissuunnitelman lisäksi työvoimatoimistoilla on velvollisuus ohjata sosiaali- terveydenhuolto- tai opetus- viranomaisen, Kelan, kolmannen sektorin tai muiden palveluntarjoajien palveluihin, jos siihen on tarvetta (Pöyhönen ym. 2010: 51.)

Onnistunut kotoutuminen edellyttää luottamuksellista keskusteluyhteyttä maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Myönteiset kokemukset kantaväestön kanssa antavat maahanmuuttajalle mahdollisuuden tuntee itsensä hyväksytyksi ja täysi- valtaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Hyvillä etnisillä suhteilla edistetään yhden- vertaisuutta, kuulukuksi tuleamista ja osallisuutta. On huomattu, että tällöin myös kotoutumismahdollisuudet paranevat ja kotoutumismotivaatio lisääntyy, kielen oppiminen helpottuu sekä kiinnostus yhteiskunnan arvoihin voimistuu (Valtion kotouttamisohjelma 2012 – 2015: 18.) Näin ollen kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä.

3.2 Kaksisuuntainen kotoutuminen

Kotoutuminen on pitkäkestoinen, jatkuva prosessi. Kotoutumista voidaan edistää eri palveluiden ja toimenpiteiden avulla, mutta prosessina kotoutuminen tapahtuu aina vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Tämä näkyy arkipäivän kohtaamisissa lähiyhteisössä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla ja harrastustoiminnoissa. (TEM 2015.) Kotoutumisen kaksisuuntaisuus kuuluu suomalaiseen kotouttamispolitiikan periaatteisiin. Viranomaisten tehtävänä on ollut huomioida maahanmuuttajien erityispiirteet palveluorganisaatioiden toiminnassa, mutta samalla on ollut haasteena monimuotoisuuden kohtaaminen. (Saukkonen 2014: 37.)

Maahanmuuttajan oppiessa suomen kieltä, kulttuuria ja tapoja, vastaanottavan yhteiskunnan tulisi olla avoin ja kiinnostunut kohtaamaan erilaisia kulttuureita. (Wrede – Nordberg 2010: 90). Arabiksi on sanonta ”*Fii beenna eesh u milih*”. Sanatarkasti tämä tarkoittaa, meillä, meidän välillämme, on suolaa ja leipää, mutta sanontaan kytkeytyy kuitenkin myös syvempi merkitys. Sitä käytetään tilanteissa, joissa suhteet ovat tuttavalliset ja lämpimät niin että on esimerkiksi aterioitu yhdessä useasti.

4 Akkulturaatioteoria

Kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten ja ryhmien kohdatessa toisensa, alkaa kulttuurinen muutos- ja sopeutumisprosessi eli akkulturaatio. Yksilön arvot, uskomukset ja käyttäytymismallit joutuvat uudelleen tarkastelun kohteeksi. John Berry on luonut nelikenttäteorian kuvaamaan yhteiskunnan ja vähemmistöjen välistä suhdetta ja integroitumista yhteiskuntaan. Berryn mukaan maahanmuuttaja joutuu kotoutuessaan ottamaan kantaa kahteen keskeiseen kysymykseen:

1. Onko oman kulttuurin ja siihen liittyvän kulttuuri-identiteetin säilyttäminen tärkeää
2. Onko tärkeää ylläpitää hyviä ja kiinteitä suhteita kantaväestöön

Alla oleva taulukko kuvaa tätä prosessia.

		Tärkeä säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri	
Tärkeää ylläpitää eri etnisten ryhmien välisiä suhteita	KYLLÄ	KYLLÄ Integraatio/ sopeutuminen	Ei Assimilaatio/ sulautuminen
	Ei	Separaatio/ eristäytyminen	Marginalisoituminen/ syrjäytyminen

Kuvio 1. Berryn nelikenttäteoria. (Räty 2002:125)

Berryn mukaan integraatio tarkoittaa sitä, että henkilö kokee kuuluvansa ja myös arvostaa kuulumistaan etniseen vähemmistöryhmään ja on kontaktissa muihin etnisiin ryhmiin sekä valtaväestöön kuuluvien kanssa. Assimilaatiossa henkilö sulautuu enemmistöön eli valtaväestöön luopumalla vähemmistöidentiteetistään. Monien maahanmuuttajien kohdalla uskonnon on havaittu estävän täydellisen sulautumisen. Separaatio tarkoittaa sitä, että henkilö eristyy omaan etniseen ryhmäänsä. Epäedullisin tilanne on niillä henkilöillä, jotka eristäytyvät omasta etnisestä ryhmästä mutteivät löydä paikkaansa myöskään muista ryhmistä. He syrjäytyvät. (Räty 2002: 125.)

Aikuisen maahanmuuttajan kotoutumisprosessi on monimutkainen ja yksilöllinen. Kotimaassa omaksutut elämänarvot, uskomukset ja tavat tulevat uudelleen tarkastelluiksi

uudessa kotimaassa. Nämä konkretisoituvat itselle vieraassa ympäristössä, jossa asioita hoidetaan eri tavalla kuin mihin on aikaisemmin tottunut. Maahanmuuttaja saattaa kokea, ettei hänen kulttuurinen identiteettinsä herätä kiinnostusta valtaväestön keskuudessa. Vaikka jotkut haluaisivat tietää lisää ja ovat kiinnostuneita, niin toisaalta tietyissä yhteyksissä maahanmuuttajalta saatetaan odottaa, että hän osaa kuitenkin toimia kuten valtaväestön edustaja (Schubert 2013:67.)

Oman identiteetin menetys juuri aikuisen maahanmuuttajan näkökulmasta on yksi merkittävimmistä muutoksista. Oma koulutus, osaaminen sekä ammatti-identiteetti ovat vaarassa joutua merkityksettömäksi, jos niillä ei ole painoarvoa uudessa asuinmaassa. Useasti korkeasti koulutetuilla maahanmuuttajilla ei ole mahdollisuuksia hyödyntää aiempaa koulutustaan ja osaamistaan uudessa asuinmaassa. Lisäkoulutus on monesti tarpeen. Työnsaannin vaikeus vaikuttaa niin taloudellisesti kuin henkisesti. Sukulaisten avun tarve omassa kotimaassa herättää ulkomailla asuvien maahanmuuttajien huolta ja ikävää. (Schubert 2013: 69.)

4.1 Yhteisöllisyys ja yksilökeskeinen kulttuuri

Hyvän yhteisöllisyyden ominaispiirteitä tänä päivänä ovat avoimuus, demokraattisuus ja dialogisuus yhteisön jäsenten ja ympäristön kesken. Yhteenkuuluvuus, turvallisuus-tunne ja luottamus ovat keskeisiä jäsenten välillä. Aito kokemus osallisuudesta näkyy siinä, että jokaisella on mahdollisuus osallistua toimintaan kykyjensä mukaisesti. Erilaisuus nähdään rikkautena ja mahdollisuutena eikä suinkaan uhkana. Keskinäinen huolenpito ja toisista välittäminen on luontaista. Toimintaa ohjaavat yhteisesti sovitut pelisäännöt ja arvot. (Raina 2012: 210.)

Yksilön suhde lähiyhteisönsä, perheeseen ja sukuun ovat yksi vaikuttavimmista kulttuurieroja aiheuttavista seikoista. Kulttuurin yhteisöllisyyteen ovat olleet vaikuttamassa niin taloudelliset tekijät kuin yhteiskunnalliset rakenteet. Yhteisöllisyys korostui maatalousyhteiskunnassa, kun taas teollistumisen myötä muuttoliike hajotti perinteisiä yhteisöjä. Teollistuneet maat, etenkin protestanttiset länsimaat, ovat yksilökeskeisempiä kulttuureja. Toisaalta suurin osa maailman kulttuureista on edelleen varsin yhteisöllisiä. (Räty 2002: 57-58.) Individualistisessa kulttuurissa ihminen nähdään yksilönä, jolla on omat tarpeet ja mielipiteet. Yksilön on vastattava itsenäisesti omista päätöksistään ja kannettava vastuu omista tekemisistään. Ihmissuhteet ja lähiyhteisöt voivat olosuhteiden mukaan vaihdella. Yksilön perhesuhteet voivat olla löyhät. (Räty 2002: 58.)

Yhteisöllisessä kulttuurissa ryhmään kuulumisen tunne on vahva. Toisten ihmisten huomioimista pidetään useasti tärkeämpänä kuin omia henkilökohtaisia tarpeita ja tavoitteita. Vanhusten arvostaminen ja suku ylipäänsä, ovat yhteisöllisissä kulttuureissa tärkeitä. Myös perheen maine ja kunnia ovat erityisen tärkeitä. Yhteisöllisestä kulttuurista katsottuna individualistinen elämäntapa saattaa näyttäytyä yksinjäämisestä ja yksilön vastuu päätösten tekemisessä saattaa tuntua vieraalta. Toisaalta individualistisesta näkökulmasta katsoen yhteisölliselle kulttuurille ominainen perheen vaikutus ja valta yksilön henkilökohtaisissa päätöksissä voi tuntua hyvin suurelta. (Bartis 2010: 27.)

Kotouttamistyön tärkeä perusta on yhteisöllisyyden rakentaminen niin kantaväestön kuin maahanmuuttajien kesken. Yhteisöllisyyttä edistetään arjessa hyvillä etnisillä suhteilla sekä yhdenvertaisuus ja syrjimättömyyden periaatteilla. Näihin kuuluu myös maahanmuuttajan oman kulttuurin ja kielen hyväksyminen ja tukeminen. Ainoa kestävä suunta yhä monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa on nollatoleranssi rasismia ja syrjintää vastaan. (Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015: 15-16.)

Uskonnolliset yhteisöt voivat olla monille maahanmuuttajille sosiaalisen tukiverkoston, yhteenkuuluvuuden sekä suomalaisen kulttuurin ja kielen edistäjinä. Lähtökohtaisesti oma uskonnollinen yhteisö tarjoaa tukea oman kielen ja kulttuurin tukemiseen. On huomioitava, että monille maahanmuuttajille uskonnolliset yhteisöt ovat omassa lähtömaassa olleet luonteva osa arkea. (Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015: 18.)

4.2 Osallisuus

Osallisuus on moniulotteinen käsite. Yleisimmin osallisuudella tarkoitetaan aktiivisen osallistumisen mahdollisuuden lisäksi kuulumista yhteiskuntaan tai yhteisöön, sekä niissä vaikuttamista. (Bäcklund – Häkli - Schulman 2002:7.) Tyypillisesti työssäkäyntiä on pidetty osallisuuden ratkaisevana puolena, mutta yhtäläillä naapuriapua tai yhteisöllisyyttä edistävät toiminnot tukevat osallisuuden kokemuksia. Osallisuudessa näkyy oma aktiivisuus, mutta toisaalta siinä vaaditaan myös ympäristöltä ja kanssaihmisiltä hyväksyntää ja mahdollisuus tuntee itsensä tervetulleeksi. Yhteisön suhtautuminen ja yksilön oma toiminta vaikuttavat siihen, miten vahvoja tai heikkoja siteet yhteisöihin ovat. (Keskinen – Vuori - Hirsiaho 2012: 11.)

Osallisuus vaatii sitä, että tulee kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi. Siihen liittyy myös arvostuksen tunnetta. Yksilön kokemus siitä, että hänellä on mahdollisuus ja halu vaikuttaa, on osallisuutta. Osallisuutta voi kokea arjen lähiympäristössä koulussa, työssä, ihmissuhteissa, harrastustoiminnassa. (THL 2014.)

Perustavanlaatuisista sosiaalipedagogisessa osallisuuden edistämisen onkin yhteisöjen rakentamisen ja niiden sosiaalisten suhteiden laadullisen muutoksen tukeminen. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta osallisuudessa on kysymys niin yhteisöjen rakentamisen kuin sosiaalisten suhteiden laadulliseen muutokseen tukemisesta. (Nivala 2008, 173, 286–287.)

Yhteiskunnallisella tasolla osallisuuden kehittyminen saattaa jäädä heikoksi monista erisyistä. On huomioitava, etteivät kaikki yhteisöt välttämättä tue osallisuutta. Silloin on syytä pohtia millä tavoin osallisuutta voidaan edistää ja vahvistaa. (Nivala – Ryyänen, 2013:30.) Osallisuuden toteutumiseen on omat ehtonsa, jotka ovat sen hetkessä yhteiskunnallisessa todellisuudessa, jossa elämme. Osallisuutta tukevia ja mahdollistavia toimintoja tulisi edistää myös lainsäädännöllisesti, rakennetasolla. Tarpeen mukaan toimintoja tulisi muuttaa osallisuuden edistämiseksi. (Hämäläinen 2008: 20, 28.)

Jos tämä kehityssuunta jatkuu, valtiot ympäri maailman tuottavat pian sukupolvittain hyödyllisiä koneita sen sijaan, että kasvattaisivat kykeneviä kansalaisia, jotka osaavat ajatella itsenäisesti, olla terveen kriittisiä suhteessa perinteeseen ja ymmärtävät muiden ihmisten kärsimysten ja saavutusten merkityksen. (Nussbaum 2012 :2)

Yksilö, joka hyväksytään kaikkine ominaispiirteineen siten, että hän on myös vaikuttava ja täysivaltainen jäsen, on osallisuutta. Osallisuus vahvistaa ihmisten subjektiivista, jotta ymmärrettävyys, hallittavuus ja mielekkyys elämässä toteuttavat. Ihmisten identiteetin ja elämän mielekkyyttä vahvistamiseksi osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa pidetään tärkeänä. (Kurki 2001:112-134.) Greenwoodin ja Levinin (1998: 8) mukaan osallisuus on arvo, johon liittyvät vastuun jakaminen ja demo-kraattinen toiminta.

Osallisuutta pyritään rakentamaan kotoutumista tukevista palveluista, jotka ovat tarvelähtöisiä ja maahanmuuttajan voimavaroja hyödynnettäviä. Jatkuvaa ohjausta ja neuvontaa kotouttamisohjelman etenemisen kannalta pidetään tärkeänä. Työelämään pääsy ja kouluttautuminen nähdään kotouttamisen peruspilareina, vaikkakin samalla kielen ja kulttuurin vaaliminen on merkittävää. (Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015: 15-16.)

Maahanmuuttajien kokonaisvaltainen osallistuminen suomalaiseen yhteiskuntaan tarkoittaa osallisuutta kaikilla elämänalueilla. Tämä tarkoittaa osallistumista yhteiskunnallisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti. Tämä antaa maahanmuuttajille mahdollisuuden tutustua suomalaisen yhteiskunnan tapoihin, arvoihin ja kulttuuriin. Tämä lisää myös kantaväestön ja maahanmuuttajien välistä vuoropuhelua. Uudet työmuodot, kuten mentorointi, tutorointi ja maahanmuuttajaneuvostot voivat myös lisätä osallisuutta. (Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015:17.)

Yhdistykset ovat monille maahanmuuttajataustaisille tärkeä kanava oman kulttuuriperinnön vaalimiseen. Saman kielen ja kulttuurin jakaminen tuo sosiaalisia kontakteja. Samalla se voi toimia selviytymisstrategiana. (Martikainen, Tuomas – Pyykkönen, Miikka 2013: 286). Televisiolähetysten siirtyminen satelliittien välittämiksi on muuttanut merkittävästi ihmisten mahdollisuuksia seurata taide ja kulttuuriohjelmiä, jotka tuetaan kansainvälisesti. Maailmanlaajuinen verkostoituminen internetin välityksellä on sosiaalis-kulttuurisilta vaikutuksiltaan tänä päivänä yhä tärkeämpää. (Saukkonen 2010: 182)

4.3 Kulttuuri ja identiteetti

Kulttuuri tarkoittaa tietyn yhteisön piirissä omaksuttua elämäntapaa ja maailmankatsomusta. Se on joukko opittuja asioita, joita ihmiset ja kansat ovat historiansa aikana oppineet tekemään, arvostamaan ja uskomaan. (Räty 2005: 44.) Kulttuureja syntyy myös uskontojen ympärille. Niillä on omat kuhunkin uskontoon liittyvät käytäytymissäännöt ja moraalisisäännökset. (Aho 2005: 17). Kristinusko on kannattajamäärältään suurin uskonto. Uuteen kulttuuriympäristöön saapuessaan yksilöllä on aina mahdollisuus valita sieltä itselleen sopivia uusia toimintatapoja tai -arvoja ja näin muokata omaa kulttuuri-identiteettiään. (Räty 2005: 44.)

Identiteetillä tarkoitetaan käsitystä itsestä; kuka minä olen, millainen minä olen. Identiteetti ei ole pysyvä olotila. Se muotoutuu ja muokkautuu koko ajan tiedostamattomissa prosesseissa. Eri tilanteissa ja eri aikoina ihminen ottaa itselleen eri identiteettejä, kuva itsestä muuttuu. (Frisk – Tulkki 2005: 10.) Kansalaisuus on yksi merkittävistä identifioitumisen kohteista. Olen suomalainen, olen syyrialainen, olen irakilainen. Puhutaan myös etnisestä identiteetistä. Etnisiä ryhmiä ovat valtakulttuurista poikkeavat kansanryhmät ja kulttuuriset vähemmistöt. Suomessa tällaisia ovat esimerkiksi saamelaiset, viittomakieliset ja maahanmuuttajat.

Maahanmuuttajan kulttuurinen ja etninen identiteetti joutuu koetukselle ja uudelleen tarkastelun kohteeksi siinä vaiheessa, kun hän asettuu vieraaseen kulttuuriin, jossa vallitsevat omasta kulttuurista poikkeavat arvot, normit ja käyttäytymismallit. Hän joutuu tarkastelemaan uudesta näkökulmasta niitä oman kulttuurinsa piirteitä, jotka ovat olleet hänelle aikaisemmin luonnollisia ja itsestään selviä. Tämä uudelleenarviointi on väistämätön osa vieraaseen kulttuuriin sopeutumista. (Marjeta 1998: 8-9.) Selviytyäkseen sopeutumisprosessissaan yksilö tarvitsee omien sisäisten voimavarojensa lisäksi runsaasti sosiaalista tukea (Mammon 2010: 10).

5 Arabit, keitä he ovat?

Yksi keskeinen arabialaisuutta (‘urubah) määrittävä tekijä on arabian kieli. Tosin joissakin arabivaltiossa asuu ei-arabeja, jotka kuitenkin puhuvat äidinkielenään arabian kielen tiettyä murretta. Libanonissa on esimerkiksi syntyperäisiä arabiankielisiä kristit-

tyjä, jotka mieltävät itsensä foinikialaisiksi, kun taas Egyptissä koptikristityt välttävät käyttämästä arabi-termiä, he nimittävät itseään ensisijaisesti egyptiläisiksi.

Irakia pidetään arabivaltiona. Väestöstä 80 % puhuu äidinkielenään arabiaa. Toinen virallinen kieli siellä on kurdi, jota kurdit puhuvat, he eivät ole arabeja. Irakissa on myös muita etnisiä ryhmiä, joita ei mielletä arabeiksi, kuten assyrialaiset, turkmeenit ja kaldealaiset, vaikka he puhuvat äidinkielenään arabiaa. (Shehadeh 2007.)

Arabin määritelmä ei siis ole yksinkertainen. Arabeja yhdistää tunne siitä, että he kuuluvat suureen ryhmään sekä yhteisöön, jossa puhutaan samaa kieltä. Kielen lisäksi uskonto on ollut erityisen tärkeä etnisyyttä määrittävä tekijä arabi-imperiumin aikana. Maailmassa on arabiaa äidinkielenään puhuvia n. 400 miljoonaa. Suurin osa arabeista on muslimeja, mutta Lähi-idässä ja muualla Euroopassa on arabivähemmistöjä, jotka ovat kristittyjä. Suurin osa kristityistä asuu Egyptissä, Libanonissa ja Syyriassa. Tarkkoja lukumääriä on vaikea tietää, sillä ei ole olemassa luotettavia tilastoja. On syytä muistaa, etteivät kaikki Lähi-idässä asuvat kristityt välttämättä ole arabeja. Esimerkkinä Egyptin koptit, jotka yleensä eivät ole kansalaisuudeltaan arabeja, vaan kopteja. (Shehadeh 2007.)

5.1 Arabiankieliset kristityt naiset

Lähi-idässä monet naiset käyvät töissä, vaikkakin usein puolipäiväisesti. Kristityt naiset ovat olleet tässä edelläkävijöitä. Yleistä on silti sekin, että naiset kouluttautuvat vain pärjätäkseen avioliittomarkkinoilla. Monet opiskelevat sairaanhoitajaksi tai opettajaksi. 1950-luvulla oli tavallista, että naiset pukeutuivat kirjailtuun palestiinalaiseen pukuun ja peittivät päänsä valkealla huivilla. Nykyään etenkin vanhemman väen kristityt naiset Lähi-idässä suosivat valkeaa huivia etenkin kirkoissa. Tätä ei kuitenkaan pidä sekoittaa muslimitaustaiseen tapaan. Kristityissä yhteisöissä patriarkaalinen perhekäsitys on valitseva. Mies on perheen pää ja vanhempia tulee kunnioittaa. Juuret juontavat uskonnolliseen opetukseen. Kristityn vähemmistön asema Lähi-idässä on ollut viime vuosina todella haastava. Kristityt ovat jakaneet valtaväestön kanssa sotien aiheuttaman pakolaisuuden ja miehityksen ajan koettelemukset. (Tuhkanen 2013: 27–28.)

5.2 Yhteisön merkitys kielen oppimisessa

On ensiarvoisen tärkeää huomioida, että arabiankielessä on ainakin kaksi kielen tasoa, jotka ovat kirjakieli (fusha) ja puhekieli. (ammiyye) Kirjakieli on nimensä mukaisesti kirjoitettua kieltä, jota järjestelmällisesti kouluissa opiskellaan. Kirjakieli käytetään muodollisissa ja virallisissa tilanteissa, esimerkiksi tiedotusvälineissä. Puhekielessä on lukemattomia eri arabiankielen murteita esimerkiksi egyptiläinen, marokkolainen, irakilainen jne. Kirjakieli on avain arabiankielisten uutisten, lehtikirjoitusten ym. ymmärtämiseen. Murre-erot vaihtelevat maantieteellisten etäisyyksien mukaan. Esimerkkinä marokkolainen murre verrattuna palestiinalaiseen on hyvin erilainen. ”Fusha” on koulutautuneiden arabien yhdistävä tekijä, kun taas puhekieli (ammiyye) on erottava tekijä. Maaseudun murre eroaa kaupunkilaismurteesta, samoin beduiini murre.

Suomen kielen sanasto on ehkäpä näkyvin ja helpoin osa-alue. Terminologian opettelu yhdessä työpaikkaohjaajan ja/tai työyhteisön avustuksella olisi tärkeää. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tavaroiden nimeämällä, demonstroimalla työvaiheet sekä laatimalla kirjallisen listan termeistä, joiden hallinta nähdään välttämättömäksi. Suomen kieli asettaa maahanmuuttajalle erilaisia haasteita. Kieliopillisesti muotojen runsaus on yksi erityispiirre. Se, miten lause muodostetaan, vaatii enemmän aikaa kuin itse sanojen oppiminen. Kieliopintojen järjestäminen työpaikoilla edesauttaisi kielitaidon kehittymistä. Kieltä puhuessa syntyy myös sosiaalista kanssakäymistä, joka vastaavasti edistää kotoutumista. (Heimonen, Johanna 2010: 68-69.)

Arabialaisessa yhteisöllisyydessä vierailukulttuuri on yleistä. Omasta lapsuudesta muistan isovanhempieni kotona vallitsevan kulttuuri ilmapiirin, johon kuului sukulaisten kokoontuminen etenkin iltaisina. ”Ahlan ushlan” oli jokapäiväinen tervehdys, joka tarkoittaa sananmukaisesti: Tulit turvallisesti perheeseen, tasangolle. Kahvia oli aina tarjolla ja sosiaalinen kanssakäyminen oli luonteva osa arkea. Tapoihin kuului vierailut uskonnollisten juhlapyhien aikana sekä perhejuhlissa. Jonkun sairastaessa, hänen luokseen mentiin vierailulle, samaten matkustavalle mentiin toivottamaan hyvää matkaa. Myös matkalta saapuessa oli tapana vierailla hänen luonaan. Mitä erilaisimpiin tilanteisiin on omat toivotuksensa. Traditionaalinen arabi on puhuessaan monisanainen. Tämän vuoksi lukemattomat tervehdykset, toivotukset ja niihin liittyvät vastaukset ovat monille vaikea ymmärtää, pitää olla kosketuspintaa arabialaisesta kulttuurista. Naisten kokoontuminen yhteen ruoanlaiton merkeissä herättää aikuisena ajatuksen voimaannuttavasta kokemuksesta. Yhdessä tekeminen ja arjen jakaminen antavat jokaiselle jotakin. Lapset oppivat ruoanlaiton saloja, kiehtovia tarinoita menestyksestä, ja mielikuva vahvoista ja itseään arvostavista naisista syntyy. Tietyt lapsuudesta tutut hajut ja tuoksut ovat jääneet vahvasti mieleeni. Ne ovat oliiviöljy, pita-leipä, viinikääry-

lehdet ja pavut. Nämä tuoksut saavat aikaan muistoja niin herkullisista aterioista, mutta ennen kaikkea siitä yhteisöllisyydestä, jonka äärelle ruokapöytä toi meidät.

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

6.1 Tutkimustehtävä

Tutkin pääkaupunkiseudulle muuttaneiden arabiankielisten naisten kotoutumista. Yhdistävänä tekijänä heille on kristinusko ja arabiankielisyys. Yhteensä haastateltavana olivat kahdeksan naista. Työni on kvalitatiivinen haastattelututkimus. Haastattelut suoritetaan käyttäen puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Aineiston analysointi on tarkoitus toteuttaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Haluan työlläni saada nimenomaan arabinaisten äänen kuuluviin.

6.2 Tutkimuskysymykset

Mitkä tekijät ovat vahvistaneet kotoutumista?

Mitkä tekijät ovat vaikeuttaneet kotoutumista?

6.3 Tutkimusmenetelmän valinta

Olen valinnut tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen menetelmän. Tarkoituksena oli saada arabiankielisten naisten omakohtaisia kokemuksia kotoutumisesta. Laadullinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa kotoutumiseen liittyvien tekijöiden tarkastelemisen tietyn kulttuurivähemmistön keskuudessa. Todellisen elämän kuvaaminen on laadullisessa tutkimuksessa keskeistä. Tutkimuksen kohdetta tulee tarkastella mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkittavien ilmiöiden ymmärtäminen on sidoksissa arvo- lähtökohtiin. Toisin sanoen arvot muokkaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa tulokset ovat aina paikkaan ja aikaan rajoittuneita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on tosiasioiden paljastaminen ja löytäminen, ei niinkään olemassa olevien tietojen todentaminen. (Hirsijärvi – Remes – Saja- vaara 2002 :152.)

Opinnäytetyössäni kielellä on ollut iso merkitys. Haastattelut toteutettiin arabiankielellä, joka on toinen äidinkieleni. Haastateltavat pyrkivät käsitteellisesti välittämään suhdettaan maailmaan. Haastattelijana on tärkeätä saada selville, kuinka jonkin asiantilan tai

objektin merkitykset rakentuvat haastateltavalla. Samalla on syytä muistaa, että uusien ja yhteisten merkitysten luominen on haastattelussa tyypillistä. (Hirsijärvi-Hurme 2008:49.)

6.4 Tutkimushenkilöt ja aineiston keruu

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla kahdeksan pääkaupunkiseudulla asuvaa arabiankielistä kristittyä maahanmuuttajanaista, joilla on tai on ollut kontakti evankelis-luterilaiseen arabiankieliseen seurakuntaan. Haastateltavien ikäjakauma on 27- 65 ikävuoden välillä. Anonyymiteettisuoja vuoksi kansallisuuksia en tuo työssäni esille.

Osallistuin elokuussa arabiankieliselle perheleirille, jossa oli mukana suuri joukko arabiankielisiä perheitä. Leirin oli järjestänyt pääkaupunkiseudun arabiankielinen seurakunta yhteistyössä erään suomenkielisen evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa. Koska lopputyöni tulisi koskemaan arabikristittyjä naisia jollakin tapaa, koin luontevaksi osallistua leirille ja olinkin siellä vapaaehtoistyöntekijän roolissa. Tutustuin arabiankielisiin naisiin leirillä ja sen aikana välillemme syntyi keskusteleva ja luottamuksellinen suhde. Leirillä oli hyvät ulkoilumahdollisuudet ja yhteiset kävelyretket metsään olivat antoisia. Ruokapöytäkeskustelut päivittäin arabian kielellä olivat myös mieleenpainuvia ja mielenkiintoisia.

Leirin aikana minulle muodostui käsitys siitä, ketkä voisivat olla mahdollisesti kiinnostuneita osallistumaan lopputyöni haastatteluun, joten olin heihin yhteyksissä leirin aikana ja sen jälkeen.

Haastatteluun lupautuneille lähetin arabiankielisen suostumuskirjeen (liite 2), jossa kerroin opinnäytetyöstä. Muistutin myös vielä sovitusta haastatteluajasta. Haastateltaville oli mahdollisuus valita haastattelupaikka, jotta he kokisivat haastattelutilanteen mahdollisimman kotoisaksi. Haastatteluista kolme on toteutunut haastateltavan kotona ja yksi seurakunnan kerhotilassa. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavan luvalla. Haastattelut toteutettiin käyttäen puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelun tukena käytettiin teemoitettua haastattelurunkoa (liite 1). Tavoitteena oli mahdollisimman rento ja kotoisa keskustelutuokio. Haastateltava sai valita haastattelussa käytettävän kielen. Kaikki neljä haastattelua on käyty pääosin arabiankielellä, jolloin haastattelijana on toiminut kielenkääntäjänä.

Ennen nauhoituksen aloittamista kerroin haastateltavalle tutkimustehtävästä ja sen luottamuksellisuudesta. Varmistin, että haastateltava ymmärtää, mihin hän on suostumuksen allekirjoittaessaan lupautunut. Kerron myös, että hänellä on oikeus vetäytyä tutkimuksessa mukanaolosta milloin vain niin halutessaan. Haastattelun kestoksi olen ilmoittanut noin puolitoista tuntia.

Kaikki haastattelut kestivät vähintään puolitoista tuntia. Kaksi ensimmäistä haastattelua venyivät pitkälti yli suunnitellut puolitoista tuntia. Toisaalta tätä voidaan pitää merkinä luottamuksen ja avoimen keskusteluyhteyden syntymisestä. Haastateltavat vaikuttivat olevan innostuneita aiheesta ja valmiita keskustelemaan teemoista hartaasti ja perusteellisesti. Yksilöhaastattelun sijaan viimeinen haastattelu osoittautui ryhmälomakehaastatteluksi, jossa varsinaiselle keskustelulle ei jäänyt aikaa. Kaikkiaan naisten tarve keskustella ja jakaa omia kokemuksiaan oli käsinkosketeltavaa.

6.5 Aineistoanalyysi

Opinnäytetyössä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset, joihin vastaaminen tapahtuu vapaasti omin sanoin. (Eskola – Suoranta 2008: 86). Kysymykset käsittelivät kotoutumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä (liite 2). Aineistolähtöisessä lähestymistavassa edetään ilman teoreettisia oletuksia, joskin etukäteistietoa ja alustavia oletuksia kohteesta löytyy (Eskola – Suoranta 2008:151). Haastattelut litteroitiin tekstimuotoon ja haastateltavien yksilölliset puheenvuorot koodattiin numeerisesti. (H1-H8) Haastatteluiden analysoinnissa käytettiin teemoittelua. Teemoittelun avulla on mahdollista saada erilaisia vastauksia esitettyihin kysymyksiin siten, että tutkimustulokset palvelevat etenkin käytännöllisiä intressejä. (Eskola – Suoranta 2008:179) Haastatteluissa toistui viisi teemaa: kieli, työ, sosiaaliset verkostot, yhteisöllisyys ja seurakunnan merkitys. Edellä mainittuja teemoja kuvaavat tekstiosiot ryhmiteltiin värikoodien avulla.

6.6 Luotettavuus ja eettisyys

Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille yhteneväiset, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei anneta. Omin sanoin vastaaminen on haastatteluissa tärkeää.

keää (Eskola-Suoranta 2008:86.) Tämä mahdollistaa haastateltavien omakohtaisia ja aitoja kokemuksia siitä, mitkä tekijät ovat vahvistaneet tai heikentäneet kotoutumista Suomessa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on keskeinen tutkimusväline, jolloin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse (Eskola - Suoranta 2008 : 210). Opinnäytetyön keskeisenä etuna oli, että haastateltavat saivat ilmaista ajatuksensa omalla äidinkielellään ja että haastattelijalla oli jo ennakkoon omakohtaista tietämystä ja ymmärrystä arabialaisesta kulttuurista. Tällöin myös haastattelussa ilmenneiden tunnesävyjen ja tunnelmien tavoittaminen oli helpompaa. Esimerkiksi erilaisten haastateltavien käyttämien sanontojen ymmärtäminen edisti haastateltavien tuottamien sisältöjen tulkintaa. Teema-haastattelussa ihmisten tulkinnat ja heidän antamansa merkitykset asioille ovat keskiössä. Nämä kaikki syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsijärvi- Hurme 2009:48)

Anonyymiteettisuoja ja luottamuksellisuuden ylläpitäminen ovat niin tiedonhankinnan kuin tulosten julkaisun aikana olennaisen tärkeitä (Eskola – Suoranta 2008: 57). Perheleirillä ollessani tutustuin arabikristittyihin naisiin yhteisten retkien ja ruokailujen merkeissä. Leirikokemus oli antoisa ja palkitseva, sillä sitä kautta muodostuivat luottamukselliset suhteet haastateltaviin. Haastattelujen kannalta osallistumiseni leirille oli olennaista, sillä luottamuksen rakentaminen haastateltaviin edesauttoi prosessia.

Ennen varsinaista haastattelua korostin, että tunnistetietoja ei tule missään vaiheessa työssäni esille. Haastateltavat allekirjoittivat myös henkilökohtaisesti suostumuslomakkeen, jossa kerrotaan työn aiheesta ja anonyymiteetistä. Kerroin myös haastateltaville, että heillä on mahdollisuus keskeyttää osallistuminen haastatteluun näin halutessaan. Haastattelut suoritettiin pääosin arabiankielellä ja työssäni olen kääntänyt tulokset arabiasta suomen kielelle.

Laadullisissa tutkimuksissa aineiston merkittävyys nähdään suhteellisena. Aineiston merkittävyyttä olisi syytä puolustaa tarvittaessa (Mäkelä 1990: 48). Kotoutumisen haasteet ovat tänä päivänä ajankohtaisia maahanmuuttokeskusteluissa ja ylipäänsä yhteiskunnallisena ilmiönä. Vaikka haastateltavien määrä on pieni, se antaa perspektiiviä kotoutumista tukeville tahoille vähemmistöryhmästä, jota ei ole aikaisemmin tutkittu. Yhteiskunnallisella tasolla olisi tärkeää kohdistaa huomio siihen, mitkä ovat ne tekijät, jotka edesauttavat kotoutumista ja mitä heikentävät sitä. Tämä on tärkeää yleisen hyvinvoinnin tukemiseksi, talouden edistämiseksi sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.

Neljä haastattelua suoritettiin yksilöhaastatteluna. Tarkoituksena oli suorittaa vielä kaksi yksilöhaastattelua, mutta siihen osallistui yllättäen neljä naista, ja haastattelu päätettiin toteuttamaan ryhmälomakehaastatteluna. Haastateltavien pyynnöstä aikaa oli rajoitetusti. Ryhmähaastattelu on tiedonkeruumuotona tehokas, koska silloin saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa. (Hirsijärvi – Remes– Sajavaara 2002:197) Ryhmässä on sekä myönteisiä että kielteisiä puolia. Muistinvaraisista asioista ryhmä voi toimia apuna, myös väärinymmärrysten oikaisemisessa siitä on hyötyä. Toisaalta kielteisten asioiden esiintulo voi estyä ryhmän takia. Ryhmähaastattelua tehdessä nämä on otettava huomioon. (Hirsijärvi – Remes –Sajavaara 2002: 198.)

7 Tulokset

7.1 Kieli

Haastattelutuloksista ilmeni, että suomen kieli nähtiin hyvin tärkeänä etenkin kotoutumisen alkuvaiheessa. Lisäksi kielen oppiminen koettiin vaikeana. Oma motivaatio ja innostus uuden kielen oppimiseen nähtiin olennaisena.

Minusta kielen oppiminen on tosi tärkeätä. Ensin pitää mennä suomen kielen kurssille ja oppia kunnolla kielen, sitten vasta voi ajatella työtä tai palkkaa. (H1)

Valehtelin, etten osaa englantia. Miten voin oppia suomea, jos minulle ei puhuta sitä? (H2)

Kieli on ollut vaikeinta. Se, että menet jonnekin, ja sanot jotakin, etkä tule ymmärretyksi. Haluan että minä ymmärrän ja tulen ymmärretyksi. Ymmärrän tosin nyt paljonkin. (H4)

7.2 Sosiaaliset verkostot

Kahden haastateltavan mukaan oma motivaatio on hyvin tärkeä, mutta sen lisäksi tarvitaan sosiaalisia verkostoja, jossa kieltä voidaan aktiivisesti harjoittaa.

Aluksi oli vaikeata, kun en osannut suomen kieltä. Siitä alkoi puolen vuoden ihmettely; vieras kieli, vieras ympäristö, ja outo suomalainen ruoka! Eihän täällä ole edes perunaa tai riisiä! Minulla ei ollut esimerkiksi aluksi seurakuntayhteyttä tai kristittyjä ystäviä. Mutta oma motivaatio ja asenne vaikuttaa, minä olin päättänyt, että haluan oppia kielen! Tein ruokaa anopilleni ja hän opetti minulle suomea, pikkuhiljaa minä opin suomea. (H1)

Meillä on sellainen sanonta, että isku joka ei satuta, vahvistaa sinua. Suomen kielen kurssin jälkeen unohtaa helposti sanastoa ja miten puhutaan ja kirjoitetaan. Pitäisi olla paikka, jossa voin jatkaa oppimaani. (H4)

Työharjoittelussa suomalaiset olivat avuliaita ja aina ystävällisiä. Mutta kun työharjoittelu loppui, ei enää ollut paikkaa, jossa harjoitella kieltä. (H3)

7.3 Seurakunnan merkitys

Kotoutumista vahvistavia tekijöitä ovat seurakunnassa järjestetyt ruokatapaamiset, leirit ja yhteiset kokoontumiset.

Teemme paljon ruokaa, ruuan teemme kotona ja se otetaan mukaan ja sitä syödään yhdessä saman ison pöydän ääressä. Suomalaiset myös iloitsevat kanssamme, kun voimme rukoilla ja aterioida yhdessä. (H3)

Seurakunnalla on suuri merkitys, minulla on paljon parempi olo. Omalla kielellä ja kulttuurisesti myös ihmiset joiden kanssa voi keskustella, he ymmärtävät automaattisesti, eikä tarvitse selittää. (H2)

Haluan että lapseni kuulevat omaa äidinkieltä jumalanpalvelukissa, leireillä tai yhteisissä kokoontumisissa. Se on tärkeätä, että he saavat myös uskontokasvatusta. (H4)

Haastatteluissa tuotiin myös ilmi kokemuksia siitä, että monelle suomalaiselle seurakunnan merkitys näyttäytyi olevan vähemmän keskeinen osa arkipäivän elämää. Haastateltavat kertoivat esimerkiksi aluksi ihmetelleensä Suomessa jumalan- palveluksien vähäistä osallistujamäärää.

Kotimaassani etenkin juhlapyhinä kirkko oli tupaten täynnä, etten välttämättä saanut istumapaikkaa. (H4)

7.4 Yhteisöllisyys

Sosiaalisten verkostojen puuttuminen tai oman lähtömaan yhteisöllisyys nousi yli puolella haastateltavista.

Elämäni on mukavaa, mutta yksinäisyys painaa ja sosiaalinen elämä on pientä. (H5)

Sosiaaliset verkostot ovat sukulaisten ja seurakuntalaisten kesken (H6)

Kotimaassa kaikki oli erilaista kuin täällä. Aina oli joku, jonka kanssa jutella ja vaihtaa kuulumisia. Kaikki tunsivat toisensa ja asuimme lähellä toisiamme. Täällä en tunne edes naapureitani. (H7)

7.5 Työ

Työllistymistä ja kouluttautumista pidettiin haasteena juuri puutteellisen kielitaidon, sosiaalisten verkostojen puutteellisuuden tai oman ammattitaidon riittämättömyytenä uudessa yhteiskunnassa.

” Työnsaanti on oma prosessinsa. Älkää sanoko, että maahanmuuttajat eivät halua tehdä töitä, vaan sanokaa, emme anna maahanmuuttajalle töitä. (H2)

” En vielä tiedä missä olisi oma paikkani työelämässä, mutta toivon ja uskon, että se järjestyy ajallaan.”(H3)

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää mitkä tekijät ovat vaikeuttaneet ja toisaalta edistäneet arabiankielisten kristittyjen naisten kotoutumista. Tulosten perusteella kielen merkitys, sosiaaliset verkostot, yhteisöllisyyden kokemukset, työ sekä seurakunnan merkitys nousivat keskeisiksi teemoiksi.

Kieli

Suomen kielen oppiminen ja ylläpitäminen olivat valtaosalle haasteellista. Suomen kielen kursseille osallistumisesta huolimatta moni koki, että aktiivinen kielenkäyttö arjessa jäi hyvin vähäiseksi. Joitakin haastateltavia mietitytti se tosiasia, että suomen kielikursseiden osallistujat olivat kaikki maahanmuuttajataustaisia, jolloin vuoropuhelu syntyperäisen suomalaisen kanssa painottui ainoastaan luokanopettajan kanssa. Syntyperäisten suomalaisten mukaantulo kursseille mahdollistaisi aitoa vuoropuhelua ja tutustumista toiseen kulttuuriin.

Kursseilla opittu yleiskieli poikkeaa arkisesta puhekielestä. Selkokielen on todettu olevan maahanmuuttajataustaisille tarpeellinen. Lauseet ovat mahdollisimman lyhyet ja selkeät, jotta vastaanottaja ymmärtäisi ne. Selkokielen merkitys korostuu kirjallisessa viestissä, mutta yhtä lailla suullisessa viestinnässä se tulisi näkyä yhä enemmän. (Heimonen 2010: 71.) Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että suomen kielen oppiminen on edellytys tai ainakin hyvä alku kouluttautumiselle ja työllistymiselle. Hyvinvoinnin kannalta työllistyminen ja suomen kielitaidon hallitseminen on todettu olevan kasvava merkitys maahanmuuton alkuvaiheen aikana. (Perhoniemi - Jasinskaja - Lahti 2006: 79).

Kielitaidon avulla on mahdollisuus avata ovia yhteisöihin, työelämään ja koulutukseen. Kielitaidon kehittymiseen vaikuttavat monet tekijät ja yhteiskunnat eroavat siinä, millaisilla käytännön järjestelyillä ja tavoitteilla maahanmuuttajia tuetaan integrointumisessa. Maahanmuuttajien kielioloja pidetään Suomessa kohtalaisina. Kotouttamistyön asiantuntijoiden haasteena on kehittää omaa osaamistaan, jotta maahanmuuttajien kieliolot voisivat kohentua. Olisi syytä muistaa, jokainen voi omilla kielellisillä valinnoillaan joko tukea ja rohkaista maahanmuuttajien kielenoppimista ja integrointumista tai vastaavasti rajoittaa sitä. (Latomaa - Pöyhönen - Suni - Tarnanen 2013: 182-183.)

Kielen oppimista ei nähdä ainoastaan yksilön kognitiivisena prosessina, vaan sosiaalisena vuorovaikutuksena, jossa yhteisön jäsenyydellä ja kieliyhteisön tuella on suuri

merkitys. (Lantolf 2007:31). Kielitaidon riittävyttä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Tulkitaanko se esimerkiksi työntekijän osaamisena ja asiantuntijuutena, täysivaltaisen yhteisön jäsenyyden mahdollistajana vai syrjinnän välineenä. Kielitaitoa voidaan ymmärtää yksilön valintana, identiteettikysymyksenä, mekaanisena resurssina tai sosiaalisella ilmiöllä. (Latomaa, ym. 2013: 178.)

Kielitaidon määrittäminen on vaihdellut ajasta ja eri teorioista riippuen. Määrittelyyn on vaikuttanut se, millä tavalla kieltä tarkastellaan. Onko se kommunikaation väline vai sääntöjen hallitsema rakennejärjestelmä? Maahanmuuttajien kielikoulutuksen tavoitteissa pyritään panostamaan vuorovaikutustilanteisiin ja –tarpeisiin. Kielitaidon osa-alueiden kehittyminen on eriasteista, riippuen myöskin millaisissa arkitilanteissa henkilö sitä käyttää. Toiselle puhuminen on vaikeampaa kuin kuullun ymmärtäminen ja toisille puhuminen on helpompaa kuin kirjallinen viestintä. (Latomaa ym. 2013: 168.)

Erinomainen kielitaito ei synny välttämättä pitkällä oleskelulla maassa, vaikka se antaa siihen hyvät edellytykset. On kuitenkin huomioitava, että ulkopuolinen arviointi on työ- ja opiskelupaikkaa hakiessa tarpeellista. Ammattieettiset kysymykset ovat tärkeitä etenkin terveydenhoitoalalla. (Latomaa ym. 2013: 178.) Parissa haastatteluvastauksissa nousi esille kysymys siitä, mitkä ovat riittävät kielitaitovaatimukset omaa ammatti- tulkintoa vastaavalle työllistymiselle?

Kotouttamistyössä on syytä huomioida ihmisten asennekasvatus. Minusta aidolla kohtaamisella ja keskustelulla voimme rohkaista maahanmuuttajia puhumalla heille suomeksi ja tukemalla näin heidän kielenoppimista. Se on minusta arvovalinta, johon kannattaa tarttua.

Haastatteluissa sosiaalisten verkostojen merkitys nousi kaikkien haastateltavien keskuudessa. Naiset olivat tottuneet omissa kotimaissaan tiiviisiin suhteisiin kouluun, työpaikkaan, harrastustoimiin ja sukulaisiin. Uudessa elinympäristössä tukiverkostojen puuttuminen asetti omat haasteensa elämän uudelleen rakentamiseen. Oman paikan löytäminen uudessa yhteiskunnassa on vaativaa. Kotoutumisen näkökulmasta maahanmuuttajien olisi tärkeää saada suomalaisesta kulttuurista piirteitä, asioita ja ominaisuuksia, jotta heillä olisi kosketuspintoja suomalaisuuteen ja uuteen kotimaahan asetumiseen. (Saukkonen 2014: 49).

Maahanmuuttajien mahdollisuudet oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseksi ei ole helppoa. Siihen vaikuttavat niin yhteiskunnassa vallitsevat asenteet sekä voimavarat. Sosiaalinen ympäristö ei yleensä tue maahanmuuttajan omaa kulttuuria kuten lähtö-

maassa, joten kulttuuriperinteen vaaliminen on silloin varsin haasteellista. (Alitolppa - Niitamo - Novitsky 2014: 19.) Etnisistä verkostoista on siis alkuun hyötyä, kun ne tarjoavat maahanmuuttajille ja vähemmistöryhmien jäsenille tukea ja tietoa paikallisista työmarkkinoista. Ajan mittaan ne voivat kuitenkin muodostua liikkuvuuden esteeksi, kun taas laajemmat sosiaaliset verkostot edistävät paremmin työelämään kotoutumista. (Forsander 2013:235.)

Korkeakoulutettujen maahanmuuttajanaisten työelämätaitojen ja valmiuksien kehittämiseen tähtäävää mentorointia on toteutettu työuramentoronilla Väestöliiton Monikulttuurisessa osaamiskeskuksessa vuodesta 2011 (Vanhanen – Ahlfors - Saarela - Wetzer-Karlsson 2013: 176). Mentoroinnilla on todettu olevan paljon positiivisia tuloksia. Aktorit ovat pystyneet laajentamaan ja päivittämään suomen kielen taitoaan sekä osaamistaan mentoroinnin avulla. Epäviralliset, kasvotusten tapahtuvat keskustelut ovat mahdollistaneet ammattisanaston ja terminologian opettelun. (Vanhanen ym 2013: 183)

Womenton mentorointiverkostoon osallistuneet korkeakoulutetut maahanmuuttajanaiset saivat ammatillista vahvistusta ammatillisesti ja se kehitti heidän itsearvotustaan ja lisäsi heidän itsetuntemustaan. Osallisuuden tunteen lisääntyminen ja tiedon saaminen eri työllistymis- ja opiskeluvaihtoehtoista edesauttavat oman paikan löytämisessä (Vanhanen ym. 2013: 185.)

Minusta mentorointi mallia voisi soveltaa ja hyödyntää myös niille maahanmuuttajanaisille, joille ei ole ehtinyt kertyä työkokemusta. Mentoripari voisi olla joko suomalaistaustainen tai maahanmuuttajataustainen, joka tuntee suomalaisen palvelujärjestelmän, sosiaaliset verkostot ja kulttuurikoodit. Hiljaisen tiedon jakaminen on tärkeitä, jotta maahanmuuttajanaiset oppisivat mitä työ tai koulutuspaikoissa edellytetään. Mitkä ovat odotukset ja tavat, joilla yhteiskuntaan päästään ”sisään”.

Työskentelyprosessina mentoroinnilla olisi yksilötasolla, yhteisötasolla sekä yhteiskunnallisesti paljon myönteisiä vaikutuksia. Eri kulttuurien edustajat oppisivat toisiltaan arvokkaita ja merkityksellisiä asioita. Maahanmuuttajan kielitaito kehittyisi, ja hänen tietämyksensä suomalaisesta työkulttuurista kasvaisi. Yhteiskunnallisesti suomalaiset työmarkkinat hyötyisivät siitä ammatillisesta osaamisesta, jonka maahanmuuttajat tuo. Näkisin, että mentoroinnilla olisi myös syrjäytymistä ja ennaltaehkäisevä vaikutus maahanmuuttajien kohdalla. Byrokratian määrä, palvelujärjestelmän vieraus ja kulttuurin hahmottaminen vie huomattavan paljon aikaa ja voimavaroja. Tätä prosessia helpottaisi rinnallakulkija, mentori jonka tehtävänä olisi opastaa ja neuvoa uudessa asuinmaas-

sa. Sosiaalinen kanssakäyminen korostuu mentoroinnissa, joka vähentäisi yksinäisyyden tai irrallisuuden tunnetta maahanmuuttajissa, joilla ei ole vielä muodostunut sosiaalisia tukiverkostoja.

Mentorissa korostuu aktiivinen vuorovaikutuksellisuus aktorin ja mentorin välillä. Mentorit ja aktorit oppivat toisiltaan, jolloin tietotaitoa laajentuu työyhteisötasolla. Parhaimmassa tapauksessa mentorointi vaikuttaa positiivisesti myös asenne- muutoksena laajemmin yhteiskuntaan. (Vanhanen ym. 2013:185.)

Maahanmuuttajien vaikutusmahdollisuuksia tulisi parantaa, mutta samalla myöskin olisi tärkeää, että heidän mielipiteitä ja näkökantoja ollaan valmiita kuulemaan. Arkiset kohtaamiset koulun pihapiirissä, naapurustossa tai esimerkiksi työpaikoilla ovat niitä foorumeita, jossa asenteet, niin maahanmuuttajien kuin kantaväestön muokkautuvat. (Ekholm 2001: 187.)

Maahanmuuttajalla on sopeutuessaan suomalaiseen yhteiskuntaan siteet yhä entiseen elämäänsä. Menneisyys ja nykyisyys näkyvät ikään kuin kolmella eri tavalla. Ensinnäkin hänellä on kiinteät yhteydet kotimaahansa, mutta toisekseen hän on muodostamassa omaa elämäntapaa uudessa asuinmaassa omassa maahanmuuttajayhteisössään. Kolmanneksi maahanmuuttaja on osa suomalaista yhteiskuntaa tai on pyrkimys siihen. Näiden maailmojen välillä saattaa olla erilaiset odotukset ja arvot koskien maahanmuuttajien toimintaa ja elämää. Keskeistä on, että elämä jatkuu. Kotimaan menneet tapahtumat ja uudessa asuinmaassa elämän uudelleenrakentaminen kulkevat käsi kädessä. Maahanmuuttajan tasapainottelu näiden kolmen maailman välillä ei välttämättä tule kantaväestön tietoisuuteen. (Räty 2002:108-109)

Yhteisöllisyys ja sen kokeminen ovat naisten mukaan kotoutumista edistäviä tekijöitä. Seurakunnan aktiviteetit olivat omalta osaltaan vahvistamassa kotoutumista. Yli puolel-le haastateltavista seurakunta oli ainoa foorumi omien lähiomaisten lisäksi, jossa puhutaan samaa äidinkieltä. Hyvinvoinnin tuottajana kolmas sektori on vahvistumassa Euroopassa. Uskonnollisten yhteisöjen rooli nousee yhä merkityksellisemmäksi kotoutumisessa. (Timonen 2014:18.)

Akkulturaatioteoriassa keskeistä on se, kuinka paljon yksilö haluaa säilyttää omaa kulttuuriperinnettä ja identiteettiä sekä toisaalta kuinka tiiviisti hän tahtoo ja voi olla tekemisissä kantaväestön kanssa. Ensimmäisinä maahanmuuttovuosina ystävyys- suhteiden luominen on todettu vaikuttavan positiivisesti kotoutumiseen. (Shubert 2013 :65.)

Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä oman kulttuuriperinteen vaalimista. Kulttuuri- perinteen vaaliminen on kuitenkin haaste modernisoitumisen, globalisaation ja verkko- viestinnän kasvun myötä. Esteettinen perinne, kulttuuriset symbolit ovat olennainen osa etnistä identiteettiä. (Hautaniemi 2001:25.)

Suurin osa haastateltavista halusivat olla tekemisissä kantaväestön kanssa, mutta esteenä olivat kieli- ja kulttuurirajat. Yli puolet kokivat etnisen ryhmän voimavarana, sillä yhteinen äidinkieli, tapakulttuuri ja uskonto tukivat arjessa. Uudessa kotimaassa oma etninen yhteisö voi toimia vertaisryhmänä kotoutumisprosessissa. (Alitolppa – Niitamo - Novitsky 2014: 20). Maahanmuuttajan on helpompaa kotoutua yhteiskuntaan, joka on sovussa itsensä kanssa ja jossa siinä arvostetut pelisäännöt ja arvot ovat näkyviä. (Saukkonen 2014: 22).

Alkuvaiheen kotoutumisen edistämiseksi olisikin tärkeää luoda yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja. Yhtenä toimintamuotona voisi olla naisten ruokakokoontumiset, jossa maahanmuuttajanaiset ja suomalaiset tutustuvat erilaisiin ruokatottumuksiin, tapoihin ja ruokakulttuuriin. Omista traditioista selvillä oleminen auttaa ymmärtämään itseään ja arvostamaan muita. Saman pöydän ääreen kokoontuminen ja tapaaminen kuuluu olennaisesti arabikulttuuriin. Vieraisiin kulttuureihin perehtyminen ja yhdessä ateriointi tuo ihmisiä lähemmäksi toisiaan. Tämä saattaa myös rakentaa siltoja kansakuntien välillä. (Masser 2011:10.)

Sosiaalinen toiminta, joka on yhteisten intressien ja arvojen ohjaama, tarkoittaa yhteisöä. Avoimuus, solidaarisuus, uudistuminen, integraatio, pysyvyys ja dialogi ovat yhteisöllisen suhteen ominaispiirteitä. (Kurki 2000:130.)

Kotimaassa hankittua työkokemusta on vaikeaa siirtää sellaisenaan uudessa asuin- maassa. Akateemisissa ammateissa ammattitaito ja kokemus on kulttuuriin sidottua. Lakimiehen tai opettajan ammateissa yhteiskunnan- ja kielentuntemus ovat keskeisen tärkeitä. Hyvin usein lisäkoulutus on välttämätöntä, jotta ammattitaito vastaisi työelä- män tarpeita. Etniset verkostot ovat alkuun hyödyllisiä, sillä ne tarjoavat tukea ja tietoa paikallisista työmarkkinoista. Kuitenkin myöhemmin laajemmat sosiaali- set verkostot edesauttavat työelämään kotoutumista. (Forsander 2013: 235.)

Työllistymiselle ja työssä etenemiselle vaaditaan työyhteisön sosiaalisen koodin hallitsemista. Kulttuuriin kuuluun tuhansia sääntöjä ja oletuksia, jotka ovat myös hiljai- sessa tiedossa. Päästäkseen osaksi työyhteisöä ja edetäkseen siinä, täytyy näyttää ja kuulos- taa siltä, että kuuluu joukkoon. Ryhmätyö on monissa ammateissa yleistä. Se edellyt-

tää ammattikunnan ja työyhteisön kulttuurin hallintaa, joka ylittää perinteiset kieli- ja ammattitaitovaatimukset. (Forsander — Ekholm 2001: 64.)

Tänä päivänä modernismille on ominaista, että ihmiset määrittelevät itseään elämäntarinoiden kautta. Mielipiteet ja tunteet ovat tärkeitä itseilmaisussa ja suhteessa toisiin ihmisiin. Aiemmin tunteille tai tapahtumille ei ollut sellaista merkitystä, mitä tänä päivänä on. Vieraalta ihmisiltä kysyttiin: Kenenkä poikia tai tyttöjä olet? Minkä kylän väkeä olet? (Saastamoinen 2011:62.) Itseasiassa tämä tapa elää vahvasti yhä perinteisessä arabikulttuurissa.

Tulosten pohjalta näyttäisi siltä, että kahdeksasta haastateltavasta kaksi ovat integroituneet suhteellisen hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutumista ovat edistäneet melko hyvä suomenkielen taito, pitkä oleskelu Suomessa sekä avoin suhtautuminen uudessa yhteiskunnassa. Työkokemuksen karttuminen ja sosiaalisten verkostojen merkitys edesauttoivat kotoutumista. Muiden kotoutumisprosessi oli vielä alkutekijöissä, suomenkielen oppiminen ja kouluttautuminen/työllistyminen oli monen lähitavoitteena.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön prosessi alkoi reilu vuosi sitten, jolloin tarkoituksena oli valita itseäni puhutteleva aihe, joka olisi samalla ajankohtainen. Arabeista puhuttaessa on usein ennakkokäsityksiä, että kaikki olisivat muslimitaustaisia. On kuitenkin hyvä tietää, että arabien vähemmistöissä on myös kristittyjä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää arabiankielisten naisten kotoutumiseen liittyviä edistäviä ja vaikeuttavia tekijöitä. Odotetusti suomen kielen vaikeus ja tärkeys nousi kaikkien haastateltavien vastauksissa. Moni koki, ettei heillä ole verkostoja, jossa suomen kieltä pystyisi aktiivisesti käyttämään. Työni aikana pohdin sitä, millä keinoin suomalaisia ja maahanmuuttajataustaisia saataisiin lähemmäksi toisiaan, jotta aito kohtaaminen ja vuoropuhelu olisi mahdollista. Vapaaehtoistyö maahanmuuttajien parissa on jo yksi antoisimmista ja merkittävimmistä työmalleista, jossa rinnakkaiseloä pyritään edistämään. Sen lisäksi olisi syytä kehittää muitakin toimintamalleja.

Kieli on avain paitsi kulttuuriin, niin kaikkiin kirjoittamattomiin sääntöihin, mitä kulloisesakin yhteiskunnassa vallitsee. Haastatteluja tehdessä minulle vahvistui entisestään näkemys siitä, kuinka tärkeitä olisi nimenomaan kotoutumisen alku- vaiheessa oleva naisten tukeminen. Väestöliitolla on vuodesta 2011 ollut työura-mentorointia korkeasti koulutetuille maahanmuuttajanaيسille. Näkisin, että mentori-toiminnalle olisi kova tarve maahanmuuttajanaيسille ylipäänsä, koulutustasosta riippumatta. Mentorin ja aktorin suhde voi parhaimmillaan avata monia ovia yli kulttuuri- ja kielirajojen, sekä vahvistaa maahanmuuttajien kotoutumista uudessa elämänvaiheessa.

Haastateltuja arabiankielisiä naisia yhdistää se, että heillä on ”double minority affect”. Tämä tarkoittaa sitä, että naiset ovat jo lähtömaassaan olleet vähemmistöasemassaan ja Suomeen muuttaessaan tämä toistuu. Arabikristittyjen aito halu osoittaa oma osaamisensa, ammattitaitonsa ja pääomansa suomalaisessa yhteiskunnassa oli käsin koskeltavaa. Jo ennen muuttoa Suomeen haastateltavat ovat olleet vähemmistöasemassa uskonnollisen vakaumuksensa vuoksi. Tällöin saattaakin olla kaksinkertainen työ osoittaa olevansa täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä, sillä vierauden tunnetta on yhä havaittavissa. Millä tavalla tätä vierauden tunnetta voisi sitten hälventää? Opinnäytetyöni aikana oivalsin, miten maahanmuuttajanaisten asema Suomessa on haasteellinen. Moni haluaisi tulla hyväksytyksi aivan tavallisena kansalaisena ilman ”muukalaisuuden” leimaa. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa ihmisiä ei tulisi määritellä heidän ”etnisyytensä” mukaan. (Ekholm 2001:187).

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pohtinut etenkin kotoutumisen käsitettä, kuinka laaja ja monimutkainen prosessi se on. Olen miettinyt sitä, kuinka kotoutumista on voinut tapahtua jollakin osa-alueella, mutta toisessa ei. Myös se, kuka kotoutumisen määrittelee ja mistä näkökulmasta herättää kiinnostusta. Suomen kielen hallitseminen, oman työpaikan löytäminen ja turvattu toimeentulo ei välttämättä ole tae sitä, että maahanmuuttaja olisi täysin integroitunut yhteiskuntaan. Hänellä voi olla työpaikallaan sosiaalisia verkostoja, mutta muutoin hän voi kokea olevansa jokseenkin ulkopuolinen, jopa vieraantunut. Kotoutumista ei voida mitata vain ulkoisilla tekijöillä, kuten työllistymisellä, kielitaidoilla, palkkatuloilla jne. Kotoutumisessa on kysymys tunteesta, subjektiivisesta kokemuksesta, että tuntee aidosti kuuluvansa joukkoon. Tämän päivän postmodernissa yhteiskunnassa kotoutumista ei voida pitää absoluuttisena tai ehdottomana. (Ahmadi 2005: 113)

Ruokatapaamiset ja yhteiset kokoontumiset kristittyjen naisten kesken olivat isossa osassa haastattelun teemoissa. Uskon, että ruokatapaamiset maahanmuuttajanaisten ja suomalaisten kesken voisivat avata monia mielenkiintoisia keskusteluja niin ruuanlaitosta, kulttuuriperinnöstä, yhteisöllisyyden merkityksestä ja sosiaalisista verkostoista. Tapaamisten järjestämiseen tarvitaan kuitenkin aitoa halua, kohtaamista ja asennekasvatusta. Musiikin tai kuvallisen kulttuuriperinnön jakaminen kantaväestön kesken on myös kiehtova tapa avata ikkuna toiseen maailmaan.

Maahanmuuttajan kotoutuminen on kaksisuuntainen tie. Se vaatii vastaantuloa niin maahanmuuttajalta kuin vastaanottavalta osapuolelta. Uskon, että moni maahanmuuttaja olisi iloinen arkipäivän kohtaamisista. Kohtaamiset voivat parhaimmillaan luoda dialogiaa eri ihmisten välille. Aidon kohtaamisen äärellä on mahdollisuus oppia niin toisesta kuin itsestään asioita, joita ei välttämättä tule aina ajatelleeksi

Median valtaa on tarkasteltava kriittisesti. Tosiasia on se, että isot kansalliset mediat vaikuttavat siihen, mistä aiheista puhutaan. Se, miten ilmiöistä puhutaan ja millä tavoin ne kehystetään, on myös median vallassa. (Horsti 2005: 45-78.) Pitäisin tärkeänä maahanmuuttokeskusteluissa avointa dialogia eri osapuolten kesken.

Näkisin, että sosionomin ammatissa kotoutumistyö tulee tulevaisuudessa kasvamaan maahanmuuton myötä. Uskoisin, että sosionomeilla on oma rooli toimia eräänlaisena sillanrakentajana ja esimerkkinä, kuinka maahanmuuttajia voidaan tukea heidän kotoutumisprosessissa. Maahanmuuttajataustaisilla sosionomeilla on paitsi ammattitaitoa, kokemusasiatuntijuutta jota voidaan hyödyntää kotoutumistyössä. Se vaatii tunneälyä, aikaa ja aitoa läsnäoloa. Ammattilaisten monikulttuurinen osaaminen näkyy maahan-

muuttajien sosiaalisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden tuntemisena. (Matinheikki - Kokko 20011: 23) Positiivisella asennekasvatuksella, dialogilla ja avoimuudella onnistunut kotoutuminen on saavutettavissa oleva määränpää.

Kotoutumisen todentaminen on osoittautunut haasteelliseksi akkulturaatioteorian valossa. Onko mahdollista vaalia ja säilyttää omaa kulttuuriperintöä yhä modernisoituvassa ja digitaalisessa yhteiskunnassa? Kun luovut jostakin, saatko tilalle korvaavaa? Vai onko kotoutuminen jatkuvaa tasapainoilua kahden tai kolmen kulttuurin välissä? Sosiaalialalla lisääntyvä monikulttuurisuus edellyttää kulttuurisensitiivistä ymmärrystä sekä osallistavaa työtettä. (Huttunen ym 2005: 24)

Suurimpana onnistumisena opinnäytetyössäni ovat olleet haastattelut, jonka kautta opin, kuinka laaja kotoutumisen käsite on. Kotoutuminen on dynaaminen prosessi, jonka lopputulosta on vaikea ennakoida tai arvioida. Luottamuksen aikaansaaminen haastateltavien kanssa on ollut erityisen palkitsevaa ja antoisaa. Arabikristittyjen naisten avoimuus ja vieraanvaraisuus olivat paitsi osa kulttuuria, myös yhteisen luottamuksen ja yhteyden aikaansaamisen tulosta. Yhteinen leirikokemus oli vahvistava ja voimaannuttava. Haastateltavien elämismaailmaan tutustuminen niin, että sanoille ja kokemuksille löytyy merkityksiä on itselleni onnistumisen merkki. Koin tärkeänä sen, että sain mahdollisuuden tutustua heihin leirillä ennen varsinaisia haastatteluja.

Kotoutuminen on alati muuttuva prosessi. Siihen vaikuttavat monenlaiset yksilö- ja yhteisötasolla olevat tekijät. Onkin hyvä aika ajoin pysähtyä ja pohtia, edistävätkö kulloisetkin kotoutumisen tavoitteet maahanmuuttajan integroitumista?

Lähteet

Ahonen, Risto 2005. Ihmisoikudet missiologisessa keskustelussa. Teoksessa Pöntsinen, Mari - Helminen, Mikko (toim.) Oikeus uskoon, toivoon, ja rakkauteen – Ihmisoikeudet ja kirkon missio. Helsinki. Suomen Lähetysseura.

Alitolppa-Niitamo, Anne - Fågel, Stina - Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto.

Ahmadi, Nader 2005. Teoksessa Multicultural Guidance and Counselling. Globalisation, Postmodernity and Migration-Rethinking Cultural Identity. Launikari Mika – Puukari, Sauli. Jyväskylä Kirjapaino Oma Oy.

Bartis, Imre 2010. (toim.) Maahanmuuttajataustaisen ohjaus koulutuksessa ja työelämässä. Yliopistopaino. Helsinki.

Benjamin, Saija 2014. Teoksessa Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Toim. Marja Laine. Suomen Kulttuuriperintökasvatuskeskus. Tallinna:K-print

Bäcklund, P. - Häkli, J. - Schulman, H. (toim.) 2002. Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki. Gaudeamus.

Davydd Greenwood - Morten Levin (1998) Introduction to Action Research: Social Research for Social Change. Thousand Oaks, California, Sage Publications, Inc
Greenwood & Levin 1998: 8)

Ekholm, Elina 2001. Monietninen yhteiskunta. Teoksessa Forsander, Annika - Ekholm, Elina - Hautaniemi, Petri. Teoksessa Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Yliopistopaino Helsinki. S.187.

Eskola, Jari - Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino. Jyväskylä.

Frisk, Outi - Tulkki, Heikki 2005. Kulttuuriavain. 1. painos. Helsinki: Otava.

Forsander, Annika - Ekholm, Elina 2001. Maahanmuuttajat ja työ. Teoksessa Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Yliopistopaino. Helsinki.

Forsander, Annika 2013. Maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään. Teoksessa Martikainen, Tuomas - Saukkonen, Pasi - Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat: kansainvälinen muut-toliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Gaudeamus Oy

Heimonen, Johanna 2010. Teoksessa Maahanmuuttajataustaisten ohjaus koulutuksessa ja työelämässä. Toim. Imre Bartis. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka - Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Oy Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka - Remes, Pirkko - Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja kirjoita. Kustannus-osakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Horsti, Karina 2005. Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa. Tampere. Tampere Univeristy Press.

A., Huttunen, L. - Löytty, O. (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino

Hämäläinen, Juha 2008. Nuorten osallisuus. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2008. Turku: Suomen sosiaalipedagoginen seura.

Keskinen, Suvi - Vuori, Jaana - Hirsiaho, Anu 2012. Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere Yliopistopaino Oy.

Kirkkohallitus 2014. Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Suomen ev-lut.kirkon julkaisuja 16. Helsinki: Unigrafia 2014.

Kotouttaminen.fi

Verkkodokumentti.

<<www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyön_taus-taa/kotouttamistyön-periaatteet/Kotoutumisen_kaksisuuntaisuusl>> Luettu 22.3.2015

Kurki, Leena 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa K.Karila & J.Kinos & j.Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: pS-Kustannus, 112 - 135.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Annettu Helsingissä 30.12.2010.

Lantolf J. 2007. Sociocultural source of thinking and its relevance for second language acquisition. Bilingualism: Language and Cognition. Cambridge University Press.

Latomaa, Sirkku - Pöyhönen, Sari - Suni, Minna - Tarnanen, Mirja 2013. Kielikysymykset muuttoliikkeessä. Teoksessa Martikainen, Tuomas - Saukkonen, Pasi - Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Gaudeamus Oy. 178.

Lautiola, Hannele. 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. Kopio Niini.

Maahanmuuttajabarometri 2012. Loppuraportti helmikuu 2013. TEM raportteja 11/2013. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö

Mammon, Reet 2010. Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylä: Yliopisto.

Marjeta, Maarit 1998. Kotimaassa tiedettiin kuka minä olen. Selvitys maahanmuuttajien kotoutumisesta. Saatavissa sähköisesti osoitteessa http://www.oph.fi/download/49162_kotimaassa_tiedettiin_kuka_mina_olen.pdf Luettu 20.4.2015

Mäkelä, K.1990. Kvalitatiivisen aineiston arviointiperusteet. Teoksessa K.Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.

Matinheikki-Kokko 2011. Kulttuuriin kätkeyty toimijuus. Teoksessa Kaljonen, Päivi – Matinheikki-Kokko, Kaija (toim.): Osallistava monikulttuurinen sosiaaliohjaus. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Masser, Bo 2011. Arabialainen keittiö. Ramze Zhoueiry. WSOY Helsinki.

Nivala, E. 2008.

Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Snellman-instituutin A-Sarja 24/2008. Kuopio: Snellman-instituutti.

Nivala, Elina - Ryytänen, Sanna

Verkkodokumentti.

<<http://www.academia.edu/11188409/Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia>> Luettu 22.4.2015

Novitsky, Anita - Alitolppa-Niitamo, Anne. 2012. Kotoutujan roolipaletti. –toimintamalli maahanmuuttotyöhön. Väestöliitto. Topnova. Helsinki.

Nussbaum, M. C. 2012. Not for Profit. Why Democracy Needs the Humanities. Princeton & Oxford: Oxford University Press

Perhoniemi, Riku - Jasinskaja-Lahti, Inga 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Pöyhönen, Sari - Tarnanen, Mirja - Vehviläinen, Eeva-Maija, - Virtanen, Aija - Pihjala, Lenita. 2010. Osallisena Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopistopaino.

Raina, Liisa 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampereen Yliopistopaino

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer – Paino Oy

Saastamoinen, Mikko 2011. Teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Artikkelointensiivistä yksilöllistymistä ja sosiaalisuuden muuttavat muodot. Tampereen yliopistopaino.

Saukkonen, Pasi 2014. Teoksessa Kulttuuri-identiteetti ja kasvatust. Kulttuuri-perintökasvatust kotoutumisen tukena. Toim. Marja Laine. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura. Tallinna: K-print.

Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien Suomi. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Saukkonen, Pasi 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Tutkimus maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä. Kulttuuripolitiisen tutkimuksen edistämissäätiö. Cupore. Helsinki. Yliopistopaino.

Saukkonen, Pasi 2013. Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa Martikainen, Tuomas - Saukkonen, Pasi - Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Gaudeamus Oy

Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne - Fågel, Stina - Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto. 67-69

Shehadeh, Haseeb 2007. Christians Arabs in the Middle East. Artikkelijulkaistu 17.9. Verkkodokumentti. <www.ahewar.org/eng/show.art.asp?aid=439> Luettu 12.4.2015.

Söderling, Ismo 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne – Fågel, Stina – Säävälä, Minna (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme, Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliiton monikulttuurisen osaamiskeskuksen julkaisu. Helsinki 2013

Tilastokeskus Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu].
 ISSN=1797-5379. 2013. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 12.4.2015].
 Saantitapa:http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_tie_001_fi.html

Timonen, Joonas 2014. Uskonnollisten yhteisöjen tekemä maahanmuuttajien kotoutumista edistävä työ Uudellamaalla. Raportteja 95/2014. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Saatavilla sähköisesti.
<http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/58547/Uskonnollisten+yhteis%C3%B6jen+tekem%C3%A4%20ty%C3%B6/933a640f-6c47-466f-8c04-d4c7a6b0d0f1>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Valtion kotouttamisohjelma. Hallituksen painopisteet vuosille 2012-2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Saatavilla sähköisesti osoitteessa
https://www.tem.fi/files/33350/Valtion_kotouttamisohjelma_vuosille_vuosille_2012-2015_1.6.2012_2.pdf f> Luettu 2.3.2015.

Työ- ja elinkeinoministeriöpalvelu 2015. N.d.
 Verkkodokumentti.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tauustaa/kotouttamistyon_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus- Luettu 22.3.2015.

Terveys ja hyvinvointiin laitos 2014. Verkkodokumentti
 <<<http://kettu.sosiaaliportti.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/osallisuus/maahanmuuttajien-ja-vahemmistojen-osallisuus.html>>>
 Luettu 22.4.2015.

Tuhkanen, Pirkko. 2013.Kahlitut Unelmat. Helsinki: Nord print oy.

Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015:18.

Vanhanen, Sari - Ahlfors, Gunta - Saarela, Inka - Wetzter-Karlsson, Marina 2013. Mentorointi koulutettujen maahan muuttaneiden naisten kotoutumisen edistäjänä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne - Fågel, Stina - Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto.

Wrede, Sirpa - Nordberg, Camilla. (toim.) 2012. Vieraita työssä. Työelämän etnistyvä ariarvoisuus. Palmenia.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

- 1) Mistä maasta tulet? Milloin ja mikä oli Suomeen tulon syynä?
- 2) Koulutustaustasi, työkokemuksesi
- 3) Perheen lähtötilanne ennen ja jälkeen Suomeen tulon

Kotoutumisprosessi ja orientaatio

- 1) Kertoisitko elämästäsi ja kokemuksistasi täällä Suomessa? Mikä on ollut vaikeinta kotoutumisessa?
- 2) Kertoisitko sosiaalisesta elämästäsi, sosiaalisista verkostoista? Mitä sinulle merkitsee hyvä elämä? Mikä on auttanut Suomeen kotoutumisessa?
- 3) Onko sinulla harrastuksia? Mitä haluaisit harrastaa?
- 4) Onko sinulla jotakin toiveita tai odotuksia koskien koulutusta tai työllistymistä?

Liite 2. Kirjallinen suostumus

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan Lina Viinikaisen suorittamaan haastatteluun liittyen opinnäytetyöhön aiheesta arabiankielisten naisten kotouttamisprosessin tukeminen. Minulle on selvitetty, että minusta kerättäviä tutkimustietoja käsitellään luottamuksellisina ja siten, että niistä ei voi tunnistaa henkilöllisyyttäni.

Voin keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tahansa.

Annan suostumukseni tutkimuksen tekemiseen ja haastattelujen nauhoittamiseen.

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Opinnäytetyöstä voi saada tarkempia tietoja:

Lina Viinikainen puh. xxxxxx

